

Cesta od rybníka, I.

„Skutečně chceš být zdravý?“ „Pane, nemám nikoho, kdo by mě snesl do rybníka, když se voda rozvíří. Než tam dojdu já, jiný už tam sestoupí přede mnou.“ „Vstaň, vezmi své lehátko a jdi pryč.“ (Jan 5, 6.7.8.14)

Jeden člověk se celý svůj život chce ponořit do magických vod rybníka (Jan 5, 1–18). Je nemocný. Je zoufalý. Před očima vidí zástupy podobně postižených. Ti všichni *chodí do rybníka*. A tak se sám utvrdil ve svém vnitřním imperativu: musím *jít do rybníka*. Copak je smyslem jeho života rybník? „Chceš být vůbec zdravý?“, ptá ho se Ježíš. Nechce. Chce se ponořit do rybníka. Ježíšův pokyn, aby odešel pryč, ho vlastní zklamal. Na svoji bezmocnost a nesamostatnost si zvykl. Nechce být vděčný. „Podívej se, vždyť jsi zdrav!“ (v. 14). Někdy se lidé prostě nechtějí uzdravit a dál sní o svém rybníku.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

„Nedivte se, neboť přichází hodina, kdy všichni v hrobech uslyší hlas Syna člověka a vyjdou.“ (Jan 5, 28).

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Má místní církev při *evangelizaci* pasivně čekat na nové „posluchače“?

Kde se cítíte dobře a důvěřujete lidem (nehledě na nouzový stav)? ^{Jan 1, 39}

Máte někoho, kdo vás přivedl k hlubšímu životu s Kristem? ^{Jan 1, 42}

Evangelista Jan svým posluchačům vědomě vysvětluje a **tlumočí** smysl hebrejských nebo aramejských slov: *rabbi* (řec. *didaskalos*, čes. *učitel*; srov. rabín, didaktika, Jan 1, 38), *mesiáš* (řec. *christos*, čes. *pomazaný*; Bohem vyvolený služebník, srov. „hlava pomazaná“, Jan 1, 41; 4, 25), *kéfas* (řec. *petros*, čes. *skála*; srov. Petr, petrifikace, Jan 1, 42), *tomas* (řec. *didymos*, čes. *dvojče*; srov. Tomáš, Jan 11, 16). ✚ Pozadí janovské fráze **beránek Boží** (řec. *agnos tu Theu*, lat. *agnus Dei*, Jan 1, 29.36) je nejasné. Žádný názor není uspokojivý: beránek pro kultickou oběť za hřích (Lv 4, 32–35); beránek z pesachové večeře (Ex 12, 3); trpící Hospodinův služebník (Iz 53, 7); beránek jako náhrada za oběť Izáka (Gn 22, 8.13); pokud Jan onehdy promluvil aramejsky, pak *talya* má význam *beránek*, i *syn* nebo *služebník*. ✚ Hebrejský teologický pojem **hineni** (čes. *zde jsem*; např. Abrahám, Gn 22, 1.11; Mojžíš, Ex 3, 4; Samuel, 1 Sam 3, 4; Maria, Lk 1, 38; Šimon Petr, Lk 22, 33; Ježíš, Žid 10, 7) není pouhým konstatováním přítomnosti. Je bezprostřední odpovědí, když rodiče volají své děti a naopak (platí i v božsko-lidském vztahu). Vyjadřuje vlastní spiritualitu, touhu po blízkosti, naslouchání, ochotu, bezprostřednost, vstřícnost. Srov. titulní píseň posledního alba Leonarda Cohena: *You want it darker* (2016).

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícíhoustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „i přes naši hříšnost s námi neztrácíš trpělivost a posíláš nám svého Syna;“
tvůj Syn k nám promlouvá jasně a nevnučuje se;“

Co? „ať *lítost nad hříchy* není jen prázdné slovo a přiměje nás ke změně života;
ať nepromarníme chvíle modlitby a skutků milosrdenství a těšíme se z Tvé blízkosti;“

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Nesmělým učedníkům Ježíš odpovídá: „Pojďte a uvidíte.“^{Jan 1, 39} Prokazuje jim abrahámovskou ctnost *pohostinnosti*.^{hachnasat orchim} Není pouhým „příjemcem“ hostů, ale sám je zve dovnitř, ke společnému stolu; na místo a mezi lidi, kteří si mohou bez přetvářek důvěřovat. Tam začíná škola duchovního života. Jsou naše křesťanská společenství stejně *pohostinná*? Otevřená jinakosti? Sdělná u stolu Božího slova a štědrá na rozmanitá množství lidských životů, prostoupených duchem evangelia?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajicnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očisť mě od hříchu.“

V: Bereš na sebe náš hřích a podpíráš nás, Pane.^{Jan 1, 29}

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Jsi *rabbi*, který nás učí moudrému a důstojnému životu, Kriste.^{Jan 1, 38}

smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Oslovuješ nás, i když váháme a jsme nesmělí, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpušť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj lidem dobré vůle.
Chválíme tě. Velebíme tě. Klaníme se ti.
Oslavujeme tě. Vzdáváme ti díky pro tvou velkou slávu.
Pane a Bože, nebeský Králi, Bože, Otče všemohoucí.

Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste.
Pane a Bože, Beránku Boží, Synu Otce.
Ty, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi;
ty, který snímáš hříchy světa, přijmi naše prosby.
Ty, který sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi.

Neboť ty jediný jsi Svatý, ty jediný jsi Pán,
ty jediný jsi Svrchovaný, Ježíši Kriste,
se svatým Duchem ve slávě Boha Otce. Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

*„Amen, amen, pravím vám: Přichází hodina – ano, už je tady – kdy mrtví
uslyší hlas Božího Syna a ti, kdo uslyší, budou žít.“ (Jan 5, 25)*

V Hospodinových očích si izraelské kmeny nevážily daru Zaslíbené země. Svým životem splývaly s pohanskými národy. Vzpouzely se Hospodinovým slovům. Každá generace žila hůř než jejich rodiče (Sdc 2, 19 – 3, 1). Čas plynul a na věrnost a bázeň před Hospodinem se zapomnělo. I kněží si zvykli, že jejich dávný Vykupitel mlčí. Jednou se kněz Eli setkal s ženou a už nedokázal rozlišit, zda se modlí (1 Sam 1, 11–14). Za pár let přivedla Elimu svého odrostlého syna jako důkaz, že Hospodin naslouchá modlitbám doufajících. Zaskočilo ho to. Své syny vychovat nedokázal (1 Sam 2, 12). Proč by zrovna nyní měl kněz *mlčícího boha* dostat druhou šanci?

Úryvek z první knihy Samuelovy.

3, 1–10.19 (BOG+jäg)

Bůh volá Samuela: 3, 1 ≈ 4, 1

- V** Chlapec Samuel sloužil Hospodinu v přítomnosti kněze Eliho.
V oněch dnech bylo Hospodinovo slovo vzácné a vidění nebylo obvyklé. Boží lampa nad ránem ještě nezhasla. Samuel spal ve svatyni, kde byla Boží archa. Tu Hospodin zavolal:
- H** „Samueli!“
- S** „Tady jsem.“
- V** Běžel k Elimu a řekl:
- S** „Tady jsem, volal jsi mě.“
- E** „Nevolal jsem tě, vrať se a spi.“
- V** Šel tedy spát.
Hospodin zavolal podruhé:
- H** „Samueli!“
- V** Samuel vstal, šel k Elimu.
- S** „Tady jsem, volal jsi mě.“
- E** „Nevolal jsem tě, synu můj; vrať se a spi.“
- V** Samuel totiž ještě neznal Hospodina a Hospodinovo slovo mu ještě nebylo zjeveno.
Hospodin zavolal opět Samuela, potřetí. Vstal tedy, šel k Elimu.
- S** „Hle, tady jsem, volal jsi mě.“
- V** Tu Eli pochopil, že chlapce volal Hospodin.
- E** „Jdi spát. Bude-li pak volat, řekni: »Mluv, Hospodine, tvůj služebník poslouchá.«“
- V** Samuel tedy šel spát na své místo.

V Hospodin přišel, zastavil se a volal jako dříve:

H „Samueli, Samueli!“

S „Mluv, tvůj služebník poslouchá.“

V Samuel rostl a Hospodin byl s ním a nedopustil, aby nějaké jeho slovo přišlo nazmar.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Sedm dní trvalo, než Hospodin posvětil svět a ukázal Člověku jeho domov (Gn 1, 1 – 2, 3). Sedm dní Jan připravuje půdu pro Ježíše z Nazareta, aby „zjevil svou slávu“ (Jan 1, 19.29.35.43; 2, 1.11). Svědek z pouště ukazuje na Ježíše a vyznává: „To je ten, o kterém jsem mluvil“ (Jan 1, 30). Spousta lidí to slyšela. Zareaguje někdo na jeho poznámku? Projeví vlastní iniciativu a uhasí (alespoň částečně) svoji vnitřní žízeň?

(E – Evangelista; B – Jan [Baptista]; U – Učedníci; J – Ježíš)

Úryvek z evangelia podle Jana.

1, 35–42 (BOG+jäg)

Povolání prvních učedníků: 1, 35≈51

E Třetí den stál zase Jan se dvěma ze svých učedníků. Pohlédl na Ježíše, jak jde kolem, a řekl:

B „Hle, beránek Boží!“

E Ti dva učedníci slyšeli, co říká, a šli za Ježíšem. Ježíš se obrátil a viděl, že jdou za ním.

J „Co byste chtěli?“

U „Rabbi, kde bydlíš?“

J „Pojďte a uvidíte!“

E Šli tedy, viděli, kde bydlí, a ten den zůstali u něho; bylo kolem čtyř hodin odpoledne.

E Jeden z těch dvou učedníků, kteří to od Jana slyšeli a šli za ním, byl Ondřej, bratr Šimona Petra.

Ten nejdříve našel svého bratra Šimona:

U „Našli jsme Mesiáše!“

E A přivedl bratra k Ježíšovi. Ježíš na něj pohlédl:

J „Ty jsi Šimon, syn Janův. Budeš se jmenovat Kéfas.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Skupina učedníků mluví se svým Učitelem. Během rozhovoru pohlédne na okolo procházejícího člověka a řekne: „To o něm tady mluvím.“ Zní to nenápadně. Žádný velký rozruch. Den před tím Jan mluvil o „beránku, který snímá hříchy světa“ a „Božím Synu“ (Jan 1, 29.34). Proč za ním nejde? Asi mu chce dát prostor k růstu a sám se „umensňuje“ (Jan 3, 30). Ale co ti jeho učedníci? Žádné zástupy lidí se neotočily, aby ho následovaly. Jan jim neříká: „To je on. Běžte za ním.“ Je pouhým *svědkem*. *Svědčí* a nechává je svobodně se rozhodnout. A oni dál naslouchají svému Učiteli... Jen dva z nich se seberou a rozhodnou se toho neznámého Muže následovat. Evangelium kolem našeho života prochází stejně nevtíravě. Modlitba nás na něj upozorňuje, ale iniciativu nechává na nás. Půjdem za ním? Nebo budeme spokojeni s tím, že tady *je* a my *můžeme* za ním jít? Nebo bude nás naslouchat svědectvím, že *by bylo krásné* za ní jít? (čest věčné památce Jana Rybáře, SJ)

Ondřej a ten *neznámý* učedník (hlásí se někdo na jeho místo?) se setkávají s Ježíšem. Jsou tak nesmělí, že rabbi prolamuje bariéru trapného ticha a sám je oslovuje. „Co hledáte?“ (Jan 1, 38). První Ježíšova věta v celém evangeliu. „Co hledáte?“ je otázkou pro všechny ztichlé učedníky. Nebude trvalo dlouho a Ježíš stejnou otázku položí podobně vyplašeným lidem v jedné zahradě za potokem Kedron (Jan 18, 1–8). Když za několik dní bude Marie Magdalská plakat u prázdného hrobu, také ona z Ježíšovy iniciativy uslyší otázku: „Koho hledáš?“ (Jan 20, 15). Bude hledat mrtvolu umučeného Muže... Nebyl na tom mladý Samuel podobně? Spával v blízkosti Hospodinovy schrány. Cherubové nad ním drželi svá ochranná křídla (Ex 25, 18–22). A přesto hledal starého, vyhořelého kněze. „Kdo jiný by mě mohl volat?“ Eli byl už možná slepý. Možná mu chybělo světlo Boží lampy (Lv 24, 1–4) a sám už neměl síly zářit světlem života. Možná měl pocit, že Hospodin je stejně tak slepý a hluchý (1 Sam 3, 1). Té noci však vyslovil nejdůležitější větu své kněžské služby: „Naslouchej tomu hlasu!“ (v. 9). Marie Magdalská tak nenalezla mrtvé tělo svého Učitele, ani Samuel neprobdl noc vedle lůžka starého Eliho... Jejich srdce se otevřela.

Ondřej i Samuel se ocitli v situaci, ve které asi moc dobře necítili. Z dávných příběhů znali Boha, který vstupuje do lidských životů s hromy a blesky, jako tehdy na Sinaji (Ex 19, 12–16). Nebo posílá anděly, kteří vše vysvětlí (Gn 22, 11; 31, 11; Sdc 2, 1–4; Lk 1, 26). Když Mojžíš promlouval s Bohem, zářil mu obličej (Ex 34, 29). Proč by Bůh opustil velká gesta? Neměl by to s lidmi jednodušší, když by poslal armádu andělů a ona by ve vojenském duchu

rázně a srozumitelně vysvětlila, co Bůh chce? A lidé by to dělali, byli trestáni za neposlušnost a odměňováni za plnění příkazů? Neměl by to Bůh jednodušší s otroky? Zajisté měl. Možná ale nechce otroky. Možná mu je milejší sdílet život s těmi, kdo mají otevřené srdce a jsou vděční (Dt 4, 29.32–39). A k tomu patří i to nesmělé otukávání, doptávání se, uvažování nad otázkami. Možná by se dalo začít u Ježíše a jeho dotazu, cílicího na lidské srdce: „Co v životě hledáte?“ Možná není ani tak důležité místo pobytu: ideální svět bez pandemie, problémů a zádrhelů. Možná je v tom *temnějším* světě důležitější vědět, s kým chce člověk sdílet své radosti, naděje, smutky i úzkosti. Ať už ta jeho životní cesta vede kamkoli... „Hineni, Hineni. Jsem připraven, můj Pane.“ zpívá Leonard Cohan v předvečer své smrti (*You want it darker*, 2006). Ve své písni netančí radostí. S Bohem se tak trochu hádá. Ale ví, že mu může důvěřovat.

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„Amen, amen, pravím vám: Kdo slyší mé slovo a věří tomu, který mě poslal, má věčný život a nepodléhá soudu, ale přešel už ze smrti do života.“ (Jan 5, 24)

Ve křtu jsme byli osloveni *jménem*. Tak jako Samuel, tak jako Maří Magdaléna, tak jako Šimon. Bůh nás povolal jménem, abychom vstoupili do nového života. Byli jsme přizváni do domácnosti^{Jan 1, 39} Božích synů a dcer. Dostali jsme Boží sílu a moc oslovovat další *ve jménu Páně*.

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímlovami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímlovy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď, Pane Ježíši!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, na zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětliví můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, pedagogy, akademiky a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Amen, amen, pravím vám: Syn nemůže sám ze sebe konat nic, nýbrž jen to, co vidí, že koná Otec; co totiž koná on, koná stejně i Syn.“ (Jan 5, 19)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Slova apoštola Petra: (srov. 2 Petr 1, 2.5–7; 3, 18; SNC)

„Přeji vám, abyste prožívali Boží dobrotivost a pokoj. Toho dosáhnete hlubším poznáváním Boha a Ježíše, našeho Pána. Učiňte vše pro to, aby vás víra vedla ke správnému životu, ke stále hlubšímu poznávání Boha, k sebekázni, trpělivosti, naprosté oddanosti Bohu, k bratrské náklonnosti a křesťanské lásce. Usilujte o duchovní růst a hlubší poznání Pána Ježíše Krista. Jemu patří všechna sláva již nyní i na věčnosti!“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Rabbi, najez se!“ „Já mám k jídlu pokrm, který vy neznáte.“ „Přinesl mu někdo něco jíst?“ (Jan 4, 31.32.33)